

17.3–9.5.19

הגלריה החדשה במוסררה

מראה מקום פרק ב [היפה והחיה]

האמנים המשתתפים (בוגרי בית הספר):
זוהר אלעזר / טוהר לב ג'קובסון / שירה חרש / יפית ראובני
אוצרת:
עירית כרמון פופר

גם אם המרחק הגיאוגרפי, ההיסטורי והמושגי בין השכונה הירושלמית לזו הוונציאנית עשוי לרמז שאין להן דבר במשותף, למעשה שני המקומות מתאפיינים בזהות רבת-פנים שמגלמת מגוון אנושי, אדריכלי ותרבותי. הגטו שהוקם במאה השש-עשרה ומוסררה אשר התפתחה בעידן המודרני אמנם מתייחדים בסגנונות אדריכליים שונים מאוד (בארק אירופאי אל מול אדריכלות ערבית של מגורים), אולם שתי השכונות מתפקדות כקהילות סגורות בעלות היסטוריה משל עצמן, שהתפתחה במקביל להיסטוריה של העיר שבה הן שוכנות. בשתיהן, מגבלת השטח המוגדר של השכונה הובילה לחלוקת יחידות המגורים לחללים קטנים ולבנייה לגובה ובה בעת – ניכר בהן ההוד האדריכלי של בתי המתיישבים הראשונים בשכונה, שמתבלט על רקע הנוף העירוני. כרובעים סגורים ומבודדים, נאלצו שתי השכונות להמשיך ולהתפתח תוך שמירה על איפוק וצמצום בתוך חומות האבן שמקיפות אותן.

בתוך חומותיהן, שתי השכונות עברו תהליך הדרגתי דומה ממתיישבים ראשונים ממעמד סוציו אקונומי גבוה לשכונה מעורבת. בוונציה, יהודים איטלקיים מאשכנז, יהודי הלבנט, שהגיעו מן האימפריה העות'מאנית וגולים מספרד ומפורטוגל חיו בגטו לצד בעלי מקצועות חופשיים וסוחרים. בירושלים, שכונת מוסררה הוקמה על ידי סוחרים, אנשי רוח ורופאים ערביים מן המעמד הגבוה שאת מקומם תפסו בהמשך עולים מצפון אפריקה. לאחרונה החלו לזרום לשכונה אמנים, אנשי רוח ומשפחות חרדיות, בתהליך שהוביל לקיום מקביל של מוסדות חינוך, דת וקהילה אשר מייצגים את המגזרים השונים, כמו גם מוסדות להשכלה גבוהה. את המקום המרכזי שתפסו חיי התרבות המשגשגים בגטו, כולל אקדמיה למוזיקה, תיאטרון, חנות ספרים ומכונת דפוס, אפשר לראות גם במוסררה של ימינו, על מוסדות האמנות והתרבות ששוכנים בה. למרות הסגירות וההתכנסות שלהן, גיוון היה ועודנו אחד מן המאפיינים המרכזיים של כל אחת מן השכונות.

התערוכה מציגה חיבור יוצא דופן בין העיר היפה ביותר בעולם – ונציה, לבין העיר השנויה ביותר במחלוקת בעולם – ירושלים. האמנים – זרים, מבקרים, תיירים – בשהייתם בוונציה, פירקו את המרחב העירוני לאלמנטים ולשכבות שמהם הוא מורכב, והציפו קווי דמיון בין האתרים. למעשה, ניזונה חוויתם את ונציה מתוך נקודת המבט הייחודית שירושלים מעניקה לשוכנים בקרבה – נקודת מבט מורכבת וקונפליקטואלית, שדרכה מתגלה היופי.

תערוכה זו היא פרי שיתוף פעולה ייחודי בין מוסררה – בית הספר הרב-תחומי לאמנות וחברה על שם נגר וגלריה איקונה (Ikona), ששוכנת בגטו היהודי בוונציה. ארבע בוגרים צעירים של בית הספר מציגים עבודות שנוצרו במיוחד למקום בהשראת הגטו הוונציאני, כפי שחוו אותו במהלך שהות אמן קצרה בעיר. תערוכה זו היא המשכה של התערוכה **מראה מקום פרק א**, שהוצגה בתום תקופת השהות בגלריה איקונה שבוונציה, מספטמבר עד דצמבר 2017.

IKONA VENEZIA
International School of Photography

Musrara, The Naggar Multidisciplinary School of Art and Society

בית הספר הרב-תחומי לאמנות וחברה על שם נגר

מוסררה

The New Gallery in Musrara

17.3–9.5.19

Reference Part II [The Beauty and the Beast]

Participating Artists (School Alumni)
Zohar Elazar \ Shira Horesh \ Tohar Lev Jacobson \ Yafit Reuveny
Curator:
Irit Carmon Popper

Although the geographical, historical and contextual distance between the Jerusalem and Venetian neighborhoods ostensibly indicates that they have nothing in common, the two neighborhoods share a multifaceted identity consisting of human, architectural and cultural diversity. Although the Ghetto, developed in the 16th century, and Musrara, which originated in the modern era, feature disparate architectural styles (European Baroque versus typical Islamic dwellings), they both function as closed sites with independent histories that evolved in parallel to that of the city in which they are located. In both neighborhoods, the space limitation led to the division of dwellings into small spaces and high-rise construction. Nevertheless, they still manifest the architectural magnificence of the first settlers, which stands out within the urban area. As closed and isolated quarters, they both practice constraint by means of a surrounding stone wall.

Within their walls, both neighborhoods share a gradual process of settlement of high-class residents in a mixed neighborhood. Ashkenazi Italian Jews, Levant Jews from the Ottoman Empire and exiles from Spain and Portugal all lived together in the Ghetto, alongside educated doctors and merchants. In Jerusalem, Musrara was originally founded by high-class Arab merchants, intellectuals and doctors, who were later replaced by North African immigrants. The neighborhood has recently witnessed an influx of artists, intellectuals and Orthodox families, yielding the coexistence of multiple educational, religious and communal institutions representing various denominations, as well as a number of schools and institutions of higher education. The Ghetto was known for its cultural flourishing, including a music academy, a theater, a bookstore and a printing press, mirrored in Musrara today by its artistic and cultural institutions. Despite their closeness and convergence, diversity remains a major, common feature of both neighborhoods.

The exhibition features an unusual blend of a neighborhood of Venice – the most beautiful city in the world, with a site in Jerusalem – the world's most controversial city. During the residency, the artists – foreigners, visitors, tourists – explored the elements and layers that comprise the urban space of Venice, unveiling its similarities with Jerusalem. In fact, they experienced Venice from the unique point of view that Jerusalem offers its dwellers: a complex and conflictual perspective through which the beauty is revealed.

This exhibition is the product of a unique collaboration between Musrara – The Naggar Multidisciplinary School of Art and Society in Jerusalem and Ikona Gallery, located in the Jewish Ghetto of Venice. Four of the Musrara School's young alumni present site specific artworks inspired by the Venetian Ghetto, as experienced by them during a short residency in the city. The current exhibition is the second installment in the project, continuing the exhibition **References – Part I** held at the end of the residency at Ikona Gallery in Venice (September-December 2017).

זהר אלעזר עוסקת בתחימה הפיזית של גבולות שכונת הגטו, כפי שאלה מסומנים על ידי החומה שמקיפה אותה. החומה מכותרת במים ואפופה בזיכרון "משמר סיור הלילה" שאפיין אותה בימים עברו. האמנית התחקתה אחר מסלולו, כשהיא עורכת סיור לילי משל עצמה מעל גבי כלי שיט בתעלות העיר. אלעזר עוסקת לא רק בתיעוד ובשימור העבר, אלא גם יוצקת משמעות חדשה בשכבות ההיסטוריה, כפי שאלה עולות מתוך הסימנים החקוקים בחומת האבן בקו המים, שמשתנה תדירות עם הגאות והשפל. היא משבשת את מסלול הסיור ומתווה מערך מבוכי מדומיין של סיורי משמר, שבהם הצופה מזמזם ללכת לאיבוד ולהיבלע במסך השחור תוך שוטטות בין חומות, מבנים ופינות חשוכים. חומת הגטו היהודי מעלה על הדעת את החומות בתוך ומסביב לעיר העתיקה בירושלים, שפעולת השמירה הטבועה בהם מגבילה את התנועה החופשית במרחב. שם העבודה, קאפריוטי, נלקח משמו של פיורצו קאפריוטי (Capriotti), פשיסט איטלקי אשר שירת כלוחם ימי בצבא מוסוליני במלחמת העולם השנייה. לאחר ששוחרר משביב בשנת 1947, הצטרף קאפריוטי ללוחמי הפל"ם - יחידת הלוחמה הימית של הפלמ"ח, נגד שלטונות המנדט בארץ ישראל. את סיפורו מגולל בהתלהבות דודו (דוד רזנפלד ז"ל), שהיה לוחם פלמ"ח צעיר באותה התקופה. הריאיון שהקליטה האמנית עם דודו נערך לכדי פסקול המלווה את הסיור הוויזואלי, שנע בין התיעודי לבדיוני, בין איטליה וישראל, ורוקם מבוך אסוציאטיבי שבו זיכרונות העבר מציפים משמעויות אקטואליות ליצירת תחביר חדש. העבודה מבקשת להתבונן אל מעבר לקשר האיטלקי־ישראלי ולסדר המוסרי הדיכוטומי של מאבק טריטוריאלי וצוברת מורכבות ועומק דרך הסיפורים האישיים של הלוחם.

סדרת התצלומים של **טוהר לב ג'יקובסון** נוצרה בין הגטו היהודי בוונציה וקבר רבי מאיר בעל הנס השוכן על גדת הכנרת. שם הסדרה לקוח מתוך מגילת איכה המבכה את אבדן ירושלים והמקדש ("העיר רבתית עם היתה כאלמנה") בשל רוח עוועים דקדנטית אשר פשתה בעם. יִשְׁנָא הַכֶּתֶם הַטּוֹב - ברק הזהב שאבד לא ישוב, כי נשתנתה מהותו. הרובע היהודי הוונציאני התרוקן מיושביו ובבתי הכנסיות חתומי השערים לא נשמע עוד קול תפילה. כלי הקודש הם עתה מאבטחים ובריורקטים, והרובד הרוחני והמטאפיזי שבחויית הביקור במקום מתפוגג. ערכם של בתי הכנסת נמדד כעת בכלים אסתטיים ועסקיים, וצמיחתה התיירותית של ונציה כרוכה בהכרח בדעיכתה כמרכז דתי. לעומתה, טבריה, עיר הקודש המדשדשת התחדשה כמרכז לפולחן דתי עכשווי שנערך בקברי הצדיקים, ושפתו הצורנית עדיין מתגבשת. הטקס האינטימי של השלכת נרות הזכרון לכבשן כמעין קרבן עולה, מתרחש בשולי האתר ההומה ובתום חוויית התפילה בציבור. הנרות מעוטרים בדיוקן ירושלים וסמליה הדתיים. בכך, מתבטאת התמודדות ואף

התעמתות, לטנטית, של היחיד/ה מול הדימוי הציבורי המובהק של המקדש, אתר ההתכנסות הנכסף והבלתי מושג המתכלה בלהבות. מחד, הדימויים הצילומיים שותפים להעמת הזוהר, ומאידך, מוצעת בהם קריאה של איחוי ושותפות גורל להשבתו. (כתב טוהר לב ג'יקובסון)

המיצב הצילומי של **שירה חרש** מורכב ממספר אלמנטים - תצלומי סטילס ווידאו - שמבטאים חללים אינטימיים ואוטונומיים. האלמנטים נשאבו מעבודות פרפורמנס שאותן קיימה בוונציה במהלך השעות, בשיתוף האמנית הצרפתיה רוני פרה (Férat). במסע שיצא מבית הכנסת של הגטו והמשיך למספר אתרים ברחבי העיר, חיפשו השתיים מקומות בהם תוכלנה לשחזר, בכל פעם מחדש, את הרגע הקדוש. כותרת העבודה מתייחסת למערך פעולות רפרזנטטיביות שמתקיימות מתחת לחופה, בעיקר לרגע המבט ההדדי זו בעיני זו ובמשך דקות ארוכות. עוברי אורח הזמנו גם הם להצטרף ולקיים "רגע קדוש" משל עצמם. החופה מופיעה בעבודה במספר גלגולים ומופעים שונים, כולם בעלי חשיבות זהה, בין אם תחת חופה מסורתית בבית הכנסת, רפסודה מן המוכן או אלמנט אדריכלי אקראי במרחב הציבורי הוונציאני. כל אחד מאותם רגעים קדושים נחווה על ידי קרובי משפחה זורים, מבוגרים וילדים, ללא הבדל דת, גזע, לאום או מגדר. בד בבד, ישנו פער ניכר בין ההתכוונות שבאקט הפרטי והאינטימיות שנוצרת בו לבין קיומו במרחב העירוני התיירותי. הצליל המונוטוני של המים כמו מבקש להרגיע את המתח בין הזר למוכר, בין הציבורי והחשוף לאישי.

יפית ראובני יצרה בוונציה הליכת סאונד שבה הזמינה את המבקרים לשאזל זוג אזניות ולצאת לשיטוט בכיכר הגטו, היא מקום משכנה של הגלריה. המסלול המעגלי מתחיל בבאר המים שבלב הכיכר, מקיף את הכיכר וחוזר לגלריה. הסאונד מבוסס על יצירתה של שרה קופיה סולם - משוררת יהודייה שפעלה בוונציה במאה השבע־עשרה. דמותה הייתה שנויה במחלוקת בקרב הקהילה היהודית בגין המפגשים החברתיים שאירחה בסלון ביתה שבגטו, שבהם התכנסו משוררים, שחקנים ואנשי רוח, ללא הבדל מגדרי או דתי, לדיונים אינטלקטואליים. יש האומרים שבמפגשים אלה ביקשה למלא את החלל שהותיר בה אובדן בנה. עבודת הסאונד מורכבת מצלילים שהקליטה האמנית ברחובות ונציה, כולל צליל המים וקולות ילדים משחקים, שבהם שילבה שירי ערש בשפת הלידנו ואת קולן של שחקניות איטלקיות המקריאות משירה של קופיה סולם. החוויה הקולית שהיא מציעה אינה אטומה וסגורה למרחב אלא מאפשרת לצלילי הרחוב לחלחל ולחדור לתוך העבודה. מתוך כך, היא מזמינה את שבירת הנרטיבים והרצף הלינארי של החוויה הפיזית ומערערת את האיוון העדין שבין הפרדה להתערות, שייכות וזהות אישית.

Shira Horesh's installation is composed of several elements – stills and videos – all expressing autonomous, intimate spaces. The elements are derived from performances carried out in Venice during the residency period, in collaboration with French artist Rony Férat. In the course of a journey beginning in the Ghetto's synagogue and proceeding through several locations throughout the city, they sought places in which they could reenact the ceremony of the Sacred Moment. The artwork's title refers to the representative set of actions taking place under a canopy, particularly the moment they stood and looked deeply into each other's eyes for several minutes. They also invited passersby to perform their own "sacred moment." The canopy took on several appearances, all of equal significance, whether a traditional 16th century canopy in the synagogue, a readymade raft, or an architectonic element in the Venetian urban sphere. Each of the holy moments was experienced by relatives and strangers, adults and children alike, without distinction of religion, race, nationality or gender. At the same time, there is a noticeable gap between the intention of the private act and the fact that it takes place in the touristy urban space. The monotone sound of the water as though attempting to alleviate the tension between foreign and the familiar, the public and the private.

Yafit Reuveny created a soundwalk, inviting visitors in Ikona Gallery to borrow a pair of headphones and go on a walk around the Ghetto square in which the gallery is situated. The circular route begins with the water well in the center of the square, circumvents the square and returns to the gallery. The sound composition is based on the work of Sara Copia Sullam – a 17th-century Venetian Jewish poet. A controversial figure in the Jewish community, she was known for the social gatherings she would host in her home in the Ghetto, in which poets, actors and intellectuals, with no distinction of gender or religion, gathered for intellectual debates. Some say that in these gatherings she wished to fill the void following the loss of her child. The sound-work consists of sounds that the artist recorded on the streets of Venice, including the sound of water and of children playing, combined with Ladino lullabies and the voice of Italian actresses reading from Copia Sullam's poems. The auditory experience is not hermetic, as it welcomes the leakage of street noises into the artwork. Thus, it invites the breaking of narratives and of the linearity of the bodily experience, challenging the delicate balance between separation and assimilation, belonging and personal identity.

Zohar Elazar deals with the physical demarcation of the Ghetto neighborhood's boundaries as indicated by its surrounding wall. The Venetian wall is enclosed by water and the memory of the night patrol. The artist followed its route with a camera, carrying out her own nightly patrol by boat. She deals not only with the documentation and preservation of the past, but casts new meanings onto the layers of history, as seen in the marks inscribed on the stone wall by the water line, which moves in accordance with the tide. She sabotages the patrol route and redesigns an imaginary labyrinth of patrols in which the viewer is invited to lose orientation and be swallowed up by a black screen, while traveling between dark corners, buildings and walls. The wall of the first Jewish Ghetto of Venice is evocative of walls in and around the Old City of Jerusalem, restricting free movement. The video is titled Capriotti, as in the name of Fiorenzo Capriotti, the Italian Fascist who served in Mussolini's army during World War II and who, after his release from captivity in 1947, joined the forces of Palyam – the marine battle unit of the Palmach fighting against the British mandate in Palestine. His story is told with enthusiasm by Dodo (David Rosenfeld z"l), who was a young Zionist fighter at the time. The artist's recorded interviews with Dodo are edited to a soundtrack accompanying the visual patrol, moving between documentary and fiction, thus creating an associative labyrinth in which his memories of the past play with meanings, while fabricating a new syntax. The artwork wishes to look beyond the Israel-Italian link, and dichotomous ethical order of territorial battle, attaining complexity through the fighters' individual stories.

Tohar Lev Jacobson's work is a collage of photographs taken in holy sites of Judaism, the Tomb of Rabbi Meir in Tiberias and the Jewish Ghetto in Venice. All of the photographs are treated as close-up shots; they do not document physical ceremonies that take place in these sites or their human reality, but rather signify the spiritual and metaphysical level of the spatial situation. Glowing in a bright, golden light, some offer a distinct image while others are more abstract, shifting between high and low in a collage that manifests visual holiness and glamour. One cannot distinguish between the image of the Renaissance candlestick, the rusty memorial candle bearing the familiar image of the Tower of David, or a wrinkly golden reproduction of the Western Wall and prayers on worn paper. Sacred ritual appurtenances alternate with reliquaries and religious objects, without hierarchy or a real measure of truth.

יועצי הפרויקט: ז'יוה קראוס, אבי סבג

מתאמת בינלאומית: דנה שחר

בתמיכת מכון אלן דה רוטשילד וקרן MKR – בריטניה
תודה מיוחדת לגב' מרסלה אנסלאדי ומר אלן פרימן

Project Advisors: Ziva Kraus and Avi Sabag

International Coordination: Dana Shahr

Supported by: Institute Alain De Rothschild & The MKR Trust – UK
Special thanks to Ms. Marcella Ansaldi and Mr. Alan Freeman